

LUND UNIVERSITY

P. Clodius Pulcher. "Terrorist" eller folkets förkämpe?

Olsson, Hampus

Published in:

Medusa: svensk tidskrift för antiken

2012

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Olsson, H. (2012). P. Clodius Pulcher. "Terrorist" eller folkets förkämpe? *Medusa: svensk tidskrift för antiken*, 2012(1), 25-30.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

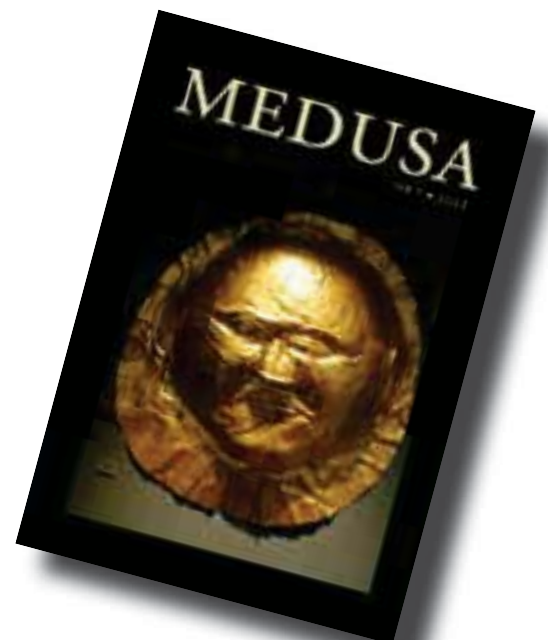
MEDUSA

NR I • 2012

Innehåll

- 1 *Monica Nilsson*
Vart tog alla hjältar vägen? Slutet på den grekiska bronsåldern
- 14 *Örjan Rudstedt*
Upp flyga orden men... det skrivna blev visst fel
- 17 *Ann-Louise Schallin*
Minoer och mykenare. Svenska forskare och egeisk förhistoria
- 25 *Hampus Olsson*
P. Clodius Pulcher. "Terrorist" eller folkets förkämpe?
- 31 *Jan G. Holmberg*
Citrus – världens mesta frukt
- 44 *Ludmila Werkström*
Etruskiska gravmålningar och alabasterhantverk – nya utställningar om etrusker.
- 47 Medusa under en antikrunda i Latinkvarteren
- 48 Lästips

På omslaget ser vi en av guldmaskerna från Gravcirkel A i Mykene. Om masken finns att läsa i Monica Nilssons artikel "Vart tog alla hjältar vägen? Slutet på den grekiska bronsåldern". Foto: Xuan Che, Wikimedia Commons.

P. Clodius Pulcher

”Terrorist” eller folkets förkämpe?

Publius Claudius Pulcher, patriciern som blev plebej, har gått till historien som ett demagogiskt monster, en terrorledare utan skrupler. Han föddes år 93 eller 92 f.Kr. som den tredje och yngste sonen i en förnäm aristokratisk familj. Vid något tillfälle ändrade han släktnamnet från Claudius till Clodius. Clodius ansåg sig vara en beskyddare av folkets rättigheter och förblev mycket populär bland *plebs urbana* ända till sin död år 52 f.Kr.

Berättelserna om Clodius liv och person kommer i första hand från M. Tullius Cicero (106–43 f.Kr.), en av Clodius främsta fiender. Många moderna forskare har, i linje med Ciceros anklagelser, tenderat att diagnostisera Clodius som psykopat. Det finns dock inget som tyder på att Clodius samtida såg honom som galen eller ens omedgörlig. Periodens tre stora män, triumvirerna Caesar, Pompejus och Crassus, både samarbetade och ingick överenskommelser med honom. Flera källor beskriver Clodius som person. Han var precis som alla Claudier stolt och arrogant. Plutarchos (ca 46–120 e.Kr.) beskriver honom som en mycket vältalig och uttrycksfull person. Han ansågs kultiverad då han um-

gicks flitigt med greker och med poeter. Man kan alltså bortom Ciceros ord skönja en mer nyanserad bild av Clodius.

Var Clodius den folkets beskyddare han utgav sig för att vara, eller var han den ärelystne och skrupelfrie terrorist som Cicero skildrar? Kände Clodius verkligen med det romerska folket och handlade som han gjorde för att försvara folkets fri- och rättigheter mot senatens auktoritet, eller såg han folket enbart som ett medel för att tillskansas sig själv så mycket makt som möjligt?

Clodius startade sin bana i det militära och tjänstgjorde bl.a. under L. Licinius

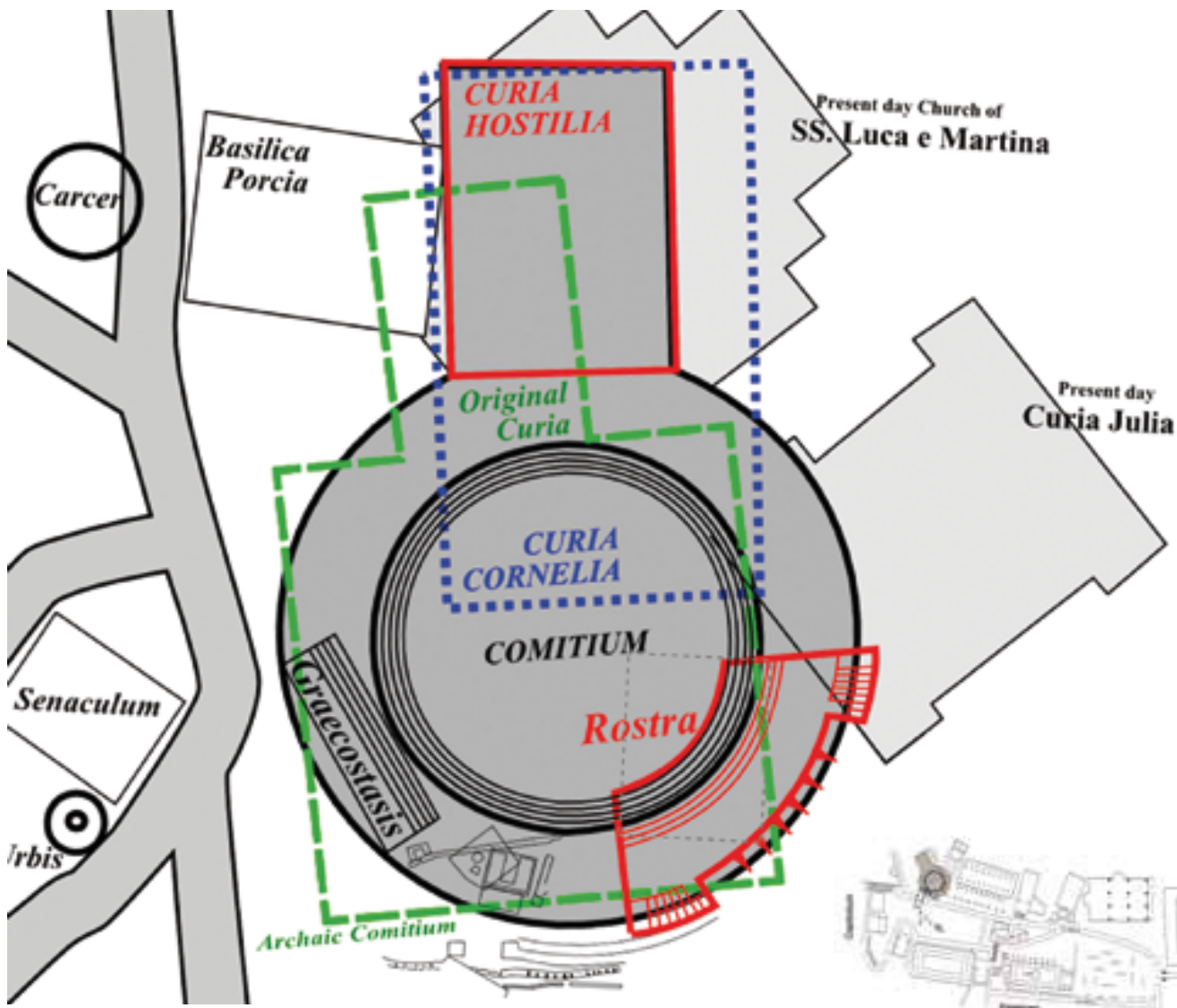

Karta över Rom som staden såg ut på Clodius tid. Från Wikimedia Commons.

Lucullus (117–56 f.Kr.) i det tredje kriget mot Mithridates (73–63 f.Kr.). Han återvände till Rom år 65 för att påbörja

sin politiska karriär och introducerade sig själv genom att agera åklagare i en rättegång mot L. Sergius Catilina (108–62

Ovan: Forum Romanum, plan över Curia Hostilia som brann ned 52 f.Kr. i samband med oroligheterna efter Clodius död. Nedre högra hörnet: översiktsplan över Forum Romanum med curia Hostilia markerad i grått. Från Wikimedia Commons. Vänster: Via Appia, vägen där Clodius mördades i januari år 52 f.Kr. Från Wikimedia Commons.

f.Kr.). Men det var i samband med Bona Dea-skandalen år 62 f.Kr., i vilken Clodius utklädd till kvinna lyckades ta sig in i lokalen där de mysteriehöljda riterna utfördes, som han verkligen gjorde entré i det offentliga livet. Det var även då som Clodius och Ciceros fiendskap tog sin början. Utan att alltför noggrant gå in på själva riterna, kan jag tillägga att de detta år hölls hemma hos *Pontifex Maximus*, dvs. hos C. Julius Caesar, vars hustru Pompeja fungerade som värdinna. Dessa riter var strängt förbjudna för män, och det har spekulerats i om Clo-

dius anledning till att smita in var att han hade en affär med Pompeja, eller om han bara var ute efter att tänja på gränserna. I vilket fall som helst blev han upptäckt av en slavinna som slog larm, varpå en rättegång följde. Äktenskapet mellan Caesar och Pompeja upplöstes till följd av skandalen då "Caesars hustru inte ens får misstänkas". Clodius hade skaffat sig ett alibi som gick ut på att han just denna dag hade besökt en bekant flera mil från Rom. Men när Cicero kallades som vittne berättade han att Clodius just den här dagen hade

Bust i metall som kan föreställa Pompeja, Caesars första hustru.
Från estry.com

besökt honom i hans hem i Rom. Han frikändes trots allt, men alltsedan den dagen var Cicero och Clodius dödsfiender.

FRÅN PATRICIER TILL PLEBEJ

Även om Clodius blev frikänd, var rättegången mycket besvärande för honom. Han blev nu ständigt påhoppad i tal som lyfte fram – inte bara alla hans laster – utan också laster han inte ägde. Han anklagades bl.a. för att vara mördare och för att ha förfört sina systrar. Att han med nöd och näppe undgått att fällas visade honom vilket svagt stöd han faktiskt hade i senaten, sina

anor till trots. Under år 60 f.Kr. började Clodius aktivt arbeta för att få till en *transitio ad plebem*. Detta innebar att han avsåg sig sin rang som patricier och istället blev plebej. En sådan övergång skulle ge Clodius många fördelar. Som tredje son i en patricisk familj skulle det bli svårt för Clodius att nå konsulatet, men som plebej kunde han kandidera till folktribunatet och därigenom bygga upp en maktbas.

Folktribunerna kunde med sin veto rätt stoppa alla beslut tagna av andra ämbetsmän med undantag för *dictatores* och *censores* och de hade också veto rätt gentemot varandra. Veto rätten och

rätten att sammankalla *concilium plebis*, en av Roms folkförsamlingar, gav tribunerna goda möjligheter att få igenom sin egen politiska agenda. För att bli plebej gjorde Clodius en överenskommelse med triumvirerna Caesar, Pompejus och Crassus, som i sin tur lät plebejen P. Fonteius adoptera honom. Fonteius var en man i 20-årsåldern och Cicero betraktade aldrig Clodius adoption som giltig.

CLODIUS SOM FOLKTRIBUN

Plutarchos skriver att med Caesar borta i Gallien och en senat som inte var i stånd

att agera skulle år 58 f.Kr. handla mycket om en mans, Clodius, förehavanden. Vidare uppger han att Clodius försökte få triumvirerna fientligt inställda till Cicero. Crassus var redan Ciceros fiende, Caesar valde att stödja Clodius och Pompejus tvingades därmed att offra Cicero. Cicero såg detta som ett personligt svek, och gick kort därefter frivilligt i landsflykt. Clodius tillträdde sitt ämbete den 10 december år 59 f.Kr. och redan samma dag lade han fram fyra lagförslag vilka alla godkändes utan opposition. Det var dessa lagar som lade grunden till hans mycket framgångsrika period som tribun. Enligt Plutarchos försökte Clodius få pöbeln med sig genom populära reformer. Han stiftade dock flera andra lagar som tribun, bl.a. en som gjorde Ciceros exil permanent. Under en rättegång år 58 f.Kr., i vilken Clodius försvarade P. Vatinius, en av Caesars legater, urartade förhandlingarna i upplopp vilket resulterade i att domstolen upplöstes. Det visade sig att Clodius lagar som bl.a. gynnade kollegierna, skråsammanlutningar som fanns i staden och som de senaste åren hade utvecklats till kriminella gäng, inte bara hade gett honom popularitet, utan också ett redskap med vars hjälp han kunde sätta igång bråk och våldsamma demonstrationer när sådana behövdes. Konsekvenserna av händelserna under Vatiniusrättegången visade Clodius att han kunde använda kollegierna som en privat armé, och under 50-talet f.Kr. handlade vardagen i huvudstaden mycket om gängslagsmål mellan Clodius och T. Annius Milos (död 48 f.Kr.) anhängare. Milo var en politiker med liknande intentioner och metoder under den här perioden, och stöddes av Cicero.

Under sommaren år 53 f.Kr. eskalerade våldet mellan Clodius och Milos gäng

varpå valen av både konsulerna och praetorerna sköts upp till januari 52 f.Kr. Milo var dock väldigt populär i de flesta läger. Han stöddes av många optimater, speciellt av Cato d.y. och Cicero. Clodius gjorde klart att han som *praetor* skulle återuppliva den lag som gav frigivna rätten att registrera sig i någon av de trettiofem stammarna som befolkningen var indelad i. Han hann dock aldrig bli *praetor*, döden kom emellan. Clodius med följe ska runt den 18–20 januari år 52 f.Kr. ha mött Milo med följe på Via Appia. Häftiga diskussioner utbröt vilka sedan ledde till handgemäng varpå Clodius dödades. Omständigheterna kring mordet på Clodius är inte helt säkra då uppgifterna kommer från Ciceros försvarstal för Milo, samt en kommentar av detsamma gjord av Asconius.

TERRORIST ELLER FOLKETS FÖRKÄMPE?

Var då Publius Clodius Pulcher en ärelysten och skrupelfri terrorist eller en folkets förkämpe? För att svara på den frågan måste man försöka sätta sig in i det politiska klimatet i Rom vid den tiden. Efter Gracernas tribunat på 130- och 120-talen f.Kr. hade politiskt våld blivit allt vanligare. De republikanska institutionerna var inte längre ändamålsenliga och slutade i viss mån att fungera i takt med att imperiet växte. Det politiska systemet hade skapats för en stadsstat, inte för ett imperium. Man måste också förstå att de styrande politikererna agerade i eget intresse. Ingen ärvde ett ämbete i republiken och jag tror att Clodius såg folktribunatet som en möjlighet att öka sina chanser. Det är inte säkert att Clodius syfte från början var att hänge sig åt våld, men efter Vatinius rättegång stod det klart för honom att han kunde göra det och att våld också var ett effektivt medel. Clodius

var den förste att inse populartaktikens fulla potential. Han drev den till dess yttersta spets. Genom att spela på folkets känslor och rättigheter lyckades han få de sämst lottade i samhället att ställa upp för honom i utsatta lägen. En sak man också måste ha i åtanke när man talar om Clodius anhängare som demonstrerar, stör folkförsamlingar och dylikt, är att de var vanliga människor. En butiksinnehavare som bestämde sig för att delta i någon av ovan nämnda aktiviteter var troligen tvungen att stänga sin butik den dagen. Att han var beredd att göra det tyder på en djup vördnad och respekt som Clodius måste ha åtnjutit bland *plebs*. Även om Clodius ofta tog till våld för att få sin vilja igenom var han inte helt omedgörlig som Cicero vill få oss att tro. Han måste precis som alla andra politiker samarbeta med fiender och skapa allianser. Det var en smal väg att vandra, eftersom man samtidigt som man ville tillgodose sina egna intressen inte kunde skaffa sig fler fiender än man klarade av.

Svaret på min fråga om Clodius var en terrorist eller en förkämpe för folkets rättigheter blir att han på en och samma gång var ingetdera och både och. Han stod stundtals på optimaternas, stundtals på popularernas, sida. Han var tvungen att sitta på två eller flera stolar samtidigt. Vidare hade hans lagar förmodligen ett dubbelt syfte. Å ena sidan behövdes reformerna, å andra sidan måste han ha insett vilken popularitet de skulle ge honom bland folket – något som han sedan inte var sen att utnyttja. Vi får heller inte glömma familjetraditionens makt. Claudierna hade en tradition av att föra folkets frågor. Genom sina reformer hedrade alltså Clodius ättens namn. Han ville även, precis som alla andra, vara någon att räkna med, någon som

triumvirerna var beroende av. Publius Clodius Pulcher, denne tygellöse och mångfasetterade man, förblir en obskyr personlighet och svår att greppa.

LÄSTIPS

M. Tullius Cicero, *Epistulae; Ad Atticum I-IV, Ad Quintum fratrem I-II, Ad Familiares I-VII*, svensk översättning av Gabriel Sjögren, Malmö 1969.

Plutarchos, *Parallella liv. Caesar, Cicero*. Urval och översättning av Carl Theander, Ivar Harrie och Hugo Bergstedt, Stockholm 1947.

Plutarchos, *Lucullus, Cato Minor*, fransk översättning av Robert Flacelière och Émile Chambry, Paris 1972/1976.

Plutarchos, *Pompeius*, översättning av Ivar A. Heikel, Helsingfors 1949.

Luca Fezzi, *Il tribuno Clodio*, Bari 2008.

W. Jeffrey Tatum, *The Patrician Tribune. Publius Clodius Pulcher*, Chapel Hill och London 1999.

Hampus Olsson är masterstudent i antikens kultur och samhällsliv vid Uppsala universitet och arbetar för närvarande på en masteruppsats med temat romaniseringen av Etrurien.

Ur kommande nummer:

”Amasonmyten har diskuterats från antiken fram till våra dagar. Samma frågor har ofta ställts: varför uppstod myten och vilka var de verkliga amasonerna? Amasonmyten var liksom de flesta grekiska myter variationsrik och det dröjde århundraden innan en kanonisk myt växte fram.”

”Att berusa sig av jäst fruktsaft är inte unikt för människan. Men kanske var det ändå de åtgärder som de tidiga humanoiderna vidtog för att försäkra sig om kontinuerlig tillgång till alkohol som markerade människoblivandet.”

”I Roms ursprungsmyt blir tvillingbarnen Romulus och Remus räddade av en honvarg ditsänd av guden Mars efter att de flutit iland på Tiberns strand. Under de senaste femton åren har ny information kommit fram om en av honvargens mest kända materiella avbildningar, den kapitolinska statyn.”

MEDUSA BYTER ADRESS

Den 15 april byter Medusa
adress till:

Medusa
c/o Blåndman
Sankt Eriksgatan 111, 4tr
113 31 Stockholm

Utgiven med bidrag från

KULTURRÅDET

MEDUSA 33:1, 2012

I redaktionen:

Henrik Boman, ansvarig utgivare &
chefredaktör

Lovisa Strand, koordinator

Gun Blomkvist

Susanna Blåndman

Susanne Carlsson

Maria Lowe Fri

Julia Habetzeder

Anna Lindblom

Margareta Svensén

Ludmila Werkström

Artiklar och bildmaterial sändes digi-
talt till: henrik.boman@antiken.su.se

Medusa

c/o Blåndman

Sankt Eriksgatan 111, 4tr

113 31 Stockholm

Telesvar: 08-32 20 56

info@tidskriftenmedusa.se

www.tidskriftenmedusa.se

ISSN 0349-456X

© Medusa och respektive författare

Tryck: Trydells Tryckeri AB, Laholm 2011

Att uppnå målet med vilka medel som helt – var P. Clodius Pulcher en terrorist eller folkets förkämpe?

Citron, för oss en självklarhet på matbordet, men hur kom frukten till Europa, och hur gjorde romarna när de skyddade de känsliga träden under vintern.

Svenska forskare och egeisk förhistoria har en lång historia tillsammans. Vi får en översikt över forskningsmöten och forskningsfronter i Greklands förhistoria.

Latinska citat i all ära, men vad händer när det blir fel.

Heroiska namn och platser, Agamemnon, Nestor och Mykene, men vad var orsaken till den bländande bronsålderns undergång? Kan vi någonsin få veta hur det faktiskt gick till?

